

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД**

Милоша Обилића 39 Бањалука, Тел/факс 051/430-110, 051/430-100; e-mail: pedagogski.zavod@rpz-rs.org

Подручна канцеларија Фоча, цара Душана бб, e-mail: s.vilotic@rpz-rs.org

Датум.12.12.2014. године

**Анализа Извјештаја
о извршеном упису дјече у први разред основне школе за школску
2014/2015. годину на подручју ПК Фоча**

У складу с Годишњим програмом рада Републичког педагошког завода, као и властитог плана, инспектор-просвјетни савјетник за разредну наставу мр Слађана Вилотић, је у периоду јун - децембар 2014. године прикупила Извјештаје о упису дјече у први разред у шк. 2014/15. годину са подручју ПК Фоча, извршила обраду података и сачинила анализу истог, **чиме је реализован један од постављених приоритета** за период јул-децембар 2014. године.

Теоријски увод

Полазак дјетета у школу је веома важан догађај како за дијете тако и за његове родитеље. Он подразумијева низ интензивних емоционално - социјалних доживљаја која остају у сјећању сваког појединца. Поласком у школу дијете пролази кроз један преломни тренутак у животу који почиње од првог доласка у школу када се врши упис. Како одрасле особе осјећају нелагодност и несигурност приликом важних догађаја у животу, тим више дјеца имају израженију стрепњу приликом уписа а затим и приликом поласка у школу. Веома је важно квалитетно припремити дијете за полазак у школу. Поред тога што је улога родитеља у процесу припреме (емоционално-социјалне; интелектуално-радне,) дјетета за полазаку школу

незамјењива, веома је важна и улога стручних сарадника у школи (педагога, психолога, дефектолога, социјалних радника) са којима се дијете први пут сусреће приликом уписа у школу. Од тог првог сусрета и начина опхођења стручних сарадника школе у многоне ће зависити и лични утисак дјетета који ће генерализовати на његов доживљај школе.

Веома је важно и нужно да стручни сарадници у школи приликом првог сусрета са дјецом која се уписују у школу буду сензибилни, емпатични и одмјерени а нарочито је то неопходно у процесу утврђивања њихових психо-физичких способности, водећи рачуна о њиховој оптималној пажњи, концентрацији и дозвољеном оптерећењу приликом рјешавања различитих задатака који се приликом уписа постављају пред њих. Све чешће смо у ситуацији да видимо не баш свијетле примјере поступака стручних сарадника у школи када се тежи да сваки појединачни стручни сарадник изврши одређену опсервацију дјететових способности примјењујући низ различитих тестова не водећи рачуна о горе наведеним процесима. Поставља се питање оправданости таковог поступања у процесу уписа дјече у први разред.

Дакле, квалитетном подјелом послова између стручних сарадника у школи а тиме и њиховим оптималним избором мјерних инструманата превазишла би се поменута негативна пракса а то би истовремено имплицирало утврђивање што објективнијих показатеља психофизичких - способности код дјече дорасле за полазак у први разред а све у циљу што квалитетнијег планирања, припремања и реализовања васпитно - образовног процеса у складу са индивидуалним могућностима будућих ученика.

Такође, одговорнијим и одмјеренијим приступом стручних сарадника у школи приликом уписа дјече у први разред смањено би се страх код дјече, али и њихових родитеља, створила би се повољнија емоционално - социјална и сарадничка клима што би допринијело да се дјеца на најприхватљивији начин уведу у свијет школе и школских обавеза које им у наставку живота предстоје.

Циљ истраживања

На основу датог торијског разматрања важности процеса уписа дјече у први разред одлучили смо се да извршимо анализу уписа дјече у први разред основне школе на подручју РПЗ ПК Фоча.

Циљ анализе уписа дјече у први разред је утврђивање чињеничног стања у организацији и реализацији уписа дјече у први разред у цјелини, а у складу са тим

премет анализе се односи на утврђивање: уписне процедуре; броја уписаних ученика и у складу са тим формираних одјељења; социјалне структуре породица; примјењиваних тестова и у складу са тим утврђених психо-физичких способности код дјеце и др.

У складу са постављеним циљем и предметом, а на основу прикупљених Извјештаја о извршеном упису дјеце у први разред за школску 2014/2015. годину који је доставило 27 основних школа из 18 општина са подручја ПК Фоча, формирана је база података и извршена наративна анализа. Такође, извршена је упоредна анализа добијених података за шк. 2014/15. годину са подацима из претходних школских година.

Резултати истраживања и интерпретација добијених података

У складу са чланом 54. Закона о основном образовању и васпитању „Службени гласник Републике Српске“, број 74/08 (са измјенама и допунама Закона „Службени гласник Републике Српске“ број 71/09, 104/11 и 33/14), у предвиђеном законском року, извршен је упис дјеце у први разред. Евидентно је да од укупно 27 школа њих 18 није навело посљедњи број Службеног гласника Републике Српске у коме је објављена посљедња измјена и допуна Закона.

Прописно су именоване Комисије за упис дјеце у први разред у саставу: стручни сарадници (педагог, психолог или дефектолог, у зависности од школе до школе) и наставници разредне наставе.

Табела 1. Подаци о уписаној дјечи у први разред основне школе шк. 2014/15. године.

МАТИЧНА ШКОЛА			ПОДРУЧНЕ ШКОЛЕ			БРОЈ УЧЕНИКА			ГОДИШТЕ ДЈЕЦЕ				БРОЈ УЧЕНИКА	
М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	2006	2007	2008	2009	Мањи у односу на шк. 2013/14. г	Повећан у односу на шк. 2013/14. г
766	730	1496	91	63	154	857	793	1650	2	291	1198	1	57	159

На основу Табеле 1. видимо да је на подручју ПК Фоча у школску 2014/15. годину уписано је 1650 дјеце (857 или 51,94% дјечака и 793 или 48,06% дјевојчица) у први разред основне школе. Од укупно 1650 дјеце њих 1198 или 72,61% је 2008.

годиште, 291 или 17,64% је 2007, 2 или 0,12% је 2006, 1 или 0,06% је 2009. годиште, док за 158 или 9,58% дјеце нису достављени подаци.

Од 1650 уписаних ученика њих 1496 или 90,67% је уписано у матичне школе а 154 или 9,33% у подручне школе или одјељења.

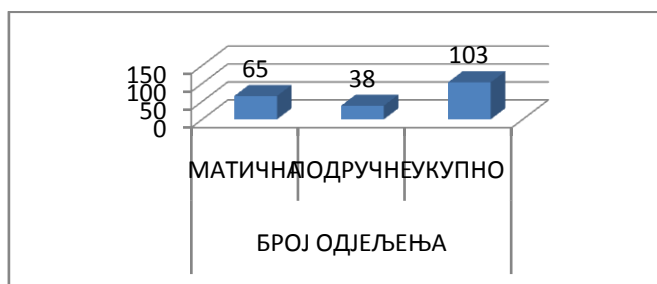
Табела 2. Лонгитудинално праћење уписа дјеце у први разред основне школе на подручју ПК Фоча.

Школска година	2012/13. г.	2013/14. г.	2014/15. г.
Бр. ученика	1671	1544	1650
Разлика	-127		
%	-7,60		
Разлика		106	
%		6,87	
Разлика	-21		
%	6,34		

На основу Табеле 2. видимо да је број уписаних ученика у први разред основне школе у шк. 2014/15. годину порастао за 106 ученика или 6,87% у односу на шк. 2013/14. годину, док је опао за 21 ученика или 6,34% у односу на шк. 2012/13. годину.

Може се закључити да су представљени подаци дјелимично различити из разлога што је извјестан број школа у наведеном периоду достављао непрецизне и непотпуне податке.

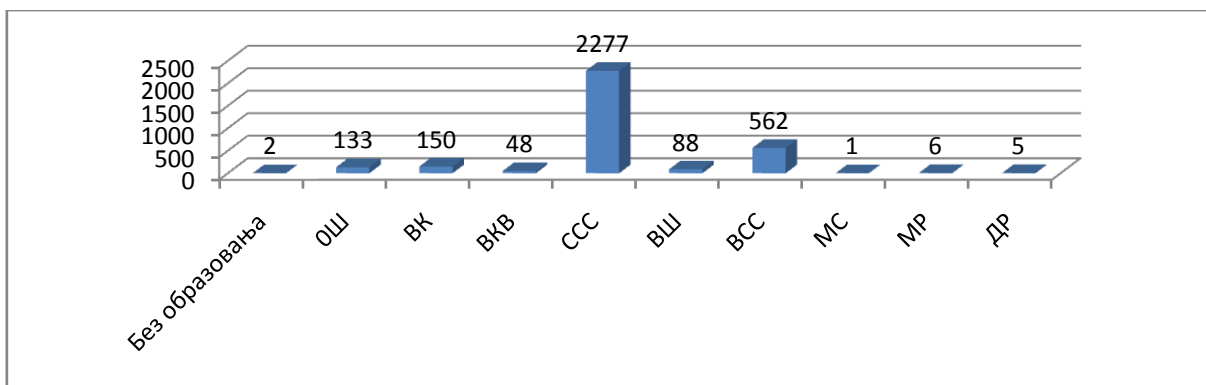
Графикон 1. Број одјељења у која су распоређена дјеца која су уписана у први разред основне школе у шк. 2014/15. години.

Уписана дјеца у први разред су распоређена у 103,33 одјељење од тога у 65 чистих одјељења и 38,33 у подручна или комбиновано одјељење.

Број одјелења у матичној школи је остао исти, док су ученици првог разреда у шк. 2014/15. години распоређена у више 1, 92 одјелења подручне школе у односу на шк. 2013/14. годину. Дакле, на основу достављених и обрађених података, намеће се закључак да је у порасту број подручних и комбинованих одјелења првог разреда. Напомињемо да подаци нису коначни из разлога што један број школа није доставио потпуне податке и што су измјене могуће до почетка школске године.

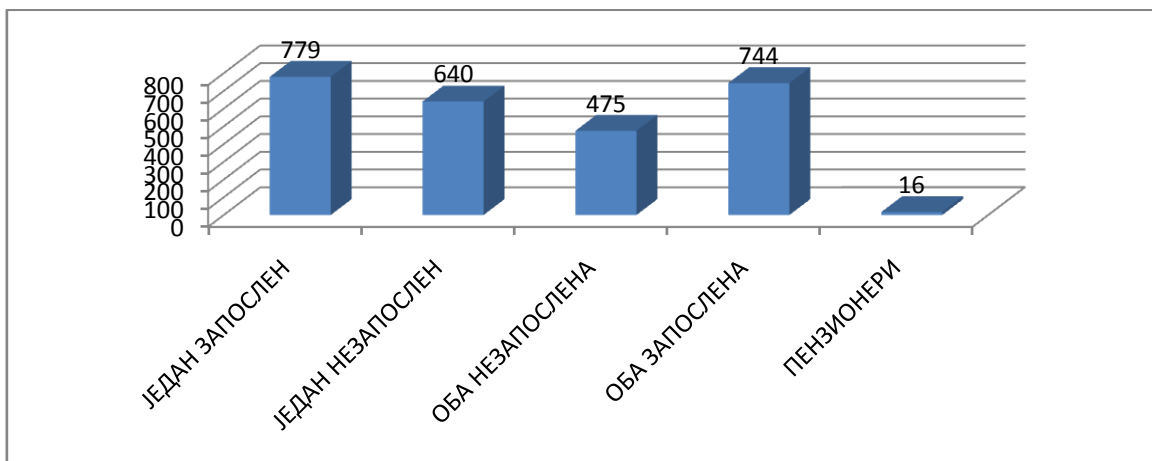
Графикон 2. Школска спрема родитеља дјете уписане у први разред шк. 2014/15. године.

На основу Графикона 2. видимо да, од укупно 3300 родитеља њих 2 или 0,06% је без основног образовања, 133 или 4,03% има завршену основну школу, ВК радника је 150 или 4,54%, ВКВ радника је 48 или 1,45%, највише 2277 или 69% их је са ССС, са ВШ их је 88 или 2,67%, док их је са ВСС само 562 или 17,03%, мастера је 1 или 0,03%, магистара има 6 или 0,18% а доктора наука 5 или 0,15%. Када се узме у обзир да је 18 или 0,55% дјете из непотпуне породице (12 без родитеља и 6 из ванбрачне заједнице), видимо да за 10 или 0,30% родитеља недосатају подаци.

На основу представљених података можемо закључити да је ниво образовања концентрисан око средње стручне спреме и да је веома мали број академски образованих родитеља, с тим да је њихов број у порасту за око 2,63% у односу на податке из шк. 2013/14. године.

Графикон 3. Запослење родитеља дјече уписане у први разред шк. 2014/15. године.

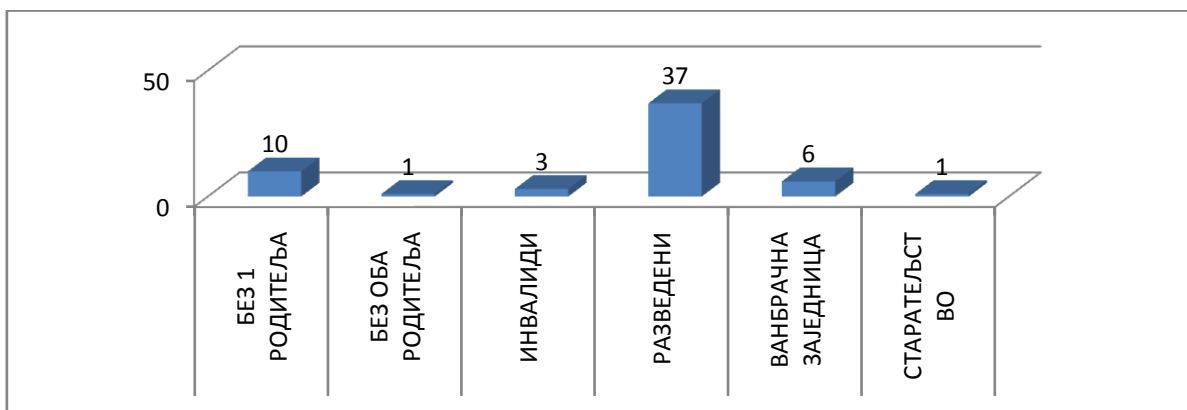

На основу Графикона 3. видимо да је од укупно 3300 родитеља по једно запослено њих 779 или 23,61% , док их је по једно незапослено 640 или 19,39%. Затим, подаци указују да је 475 или 14,39% обоје незапослених родитеља, а да су оба запослена има их 744 или 22,55%. Родитеља пензионера је 16 или 0,48%. Дјече из непотпуних породица је 18 или 0,55% (12 без родитеља и 6 из ванбрачне заједнице). На основу обраде података уочено је да један број школа није доставио податке за 646 или 19,58% родитеља, док су неке школе податке доставиле по броју дјече а већина по броју родитеља, с тога су представљени подаци разматрани само као оквирни показатељи стања запослености родитеља дјече уписане у први разред основне школе.

На основу предложеног можемо оквирно закључити да је веома велика незапосленост родитеља дјече која полазе у први разред шк. 2014/15. године и да се креће око 33,78%, с тим да је тај проценат мањи за 12,92% у односу на школску 2013/14. годину.

Такође, неопходно је нагласити да је и овај показатељ оквиран из разлога што је број школа које нису доставиле податке који се односе на запосленост родитеља за шк. 2014/15. годину у порасту за 9,22% у односу на шк. 2013/14. годину.

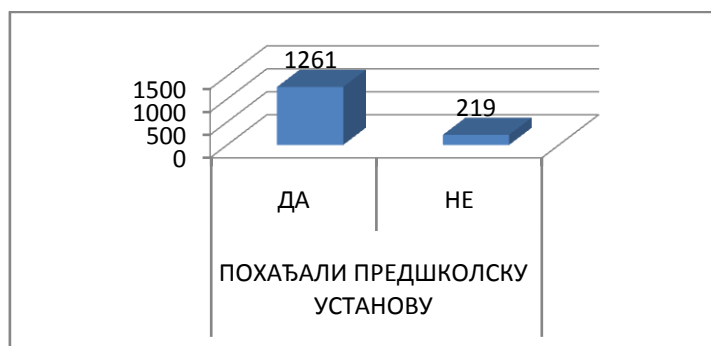
Графикон 4. Социјална структура породица дјеце уписане у први разред шк. 2014/15. године.

На основу Графикона 4. видимо да од укупно 1650 дјеце њих 10 или 0,61% је без једног родитеља, док је 1 или 0,06% без оба родитеља и додијељено му је старатељство. Затим, 3 или 0,18% ученика има родитеља инвалида, 37 или 2,24% их је из разведених породица, док их је 6 или 0,36% из ванбрачне заједнице.

Дакле, из непотпуних породица је 54 или 3,27% дјеце уписане у први разред у шк. 2014/15. годину што је за 0,03% више у односу на шк. 2013/14. годину. Евидентно је да је у шк. 2014/15. години за 0,34% у порасту број дјеце уписане у први разред основне школе која имају разведене родитеље, као и која су из ванбрачне заједнице. Неопходно је напоменути да један број школа није доставио податке о социјалној структури породица дјеце уписане у први разред основне школе, с тога су представљени подаци оквирни показатељи социјалне структуре породица дјеце уписане у први разред основне школе у шк. 2014/15. години.

Графикон 5. Похађање предшколске установе од стране дјеце дорасле за упис у школу шк. 2014/15. године.

На основу Графикона 5. видимо да од укупно 1650 дјеце њих 1261 или 76,43% је похађало неки вид предшколског образовања, 219 или 13,27% није, док за 170 или 10,30% дјеце недостају подаци. Број дјеце уписане у шк. 2014/15. годину који је похађао неки вид предшколске установе је већи за 1,23% у односу на шк. 2013/14.

годину. Такође је за 0,32% већи процента школа које нису доставиле ове податке за шк. 2014/15. годину.

На основу извршених увида у примјењиване тестове приликом тестирања дозрелости дјече за упис у први разред шк. 2014/15. године, евидентно је да се приликом тестирања дјече по школама примијењује 55 различитих инструмената, тестова или субтестовима, што је за 15 тестова више у односу на шк. 2013/14. годину. Такође неопходно је напоменути да су у односу на претходну школску годину различито од школе до школе, примјењивани неки нови а избачени неки претходно примјењивани инструменти, тестови или субтестови.

У наставку ћемо неселективно набројати примјењиване инструменте, тестове и субтестове, с напоменом да бројеви у заградама представљају број школа које су их примјењивале:

1. **Тест способности (7):** 1. Тест идентификације (1);
2. **Тест зрелости за школу** (Центар за примењену психологију) - (4);
3. **Тест зрелости за школу ТСЖ+** (2)
4. **Тест за испитивање зрелости за полазак у школу** (сачињен на активу педагога и психолога) – (2);
5. **R. Meis Kettwig-тест зрелости (2);**
6. **Тест зрелости (2):** 1. Информисаност (2); 2. Визуелна меморија (2); 3. Слагање коцки (2); 4. Слагање шифара (2) и 5. Визуелни ријечник (2);
7. **Тест зрелости за упис дјече у први разред (1);**
8. **Тест зрелости за школу +, 2011 (1);**
9. Скраћена верзија Теста ИП (1);
10. **Инструментариј за упис дјече у први разред (1):** 1. Општи подаци које дијете зна о себи (2); 2. Процјена сналажења у времену и комуникацији (2); 3. Опажање предмета и вербално и визуелно памћење (2), 4. Способност уопштавања и логичког закључивања (2), 5. Говорно језички развој (2), 6. Математичко предзнање (2), 7. Именовање боја (5), 8. Уочавање сличности разлика (7), 9. **Просторна перцепција / просторна оријентација** - (16) и 10. Графомоторни развој /Тест графомоторике (8);
11. **Равенове прогресивне матрице у боји (2);**
12. **Интерес за школу (1);**
13. **Опште предзнање (1);**
14. **Опште схватање (1);**
15. **Субтест познавања чињеница (1);**
16. **Упитник социјалне зрелости (2);**
17. **Социјализација дјетета (1);**
18. **Тест резоновања (2);**
19. **Логичко повезивање (1);**
20. **Графички тест перцептивне организације (ТРО) (3);**
21. **Тест оријентације у простору (1);**
22. **Тест непосредно памћење слика (2);**
23. **Гудинаф тест - цртеж човјека (7);**
24. **Цртеж - слободан избор (7);**
25. **Цртеж (2);**
26. **Нумерички тест (нумерика) (2);**
27. **Механичко памћење бројева (2);**
28. **Рачунање (1);**

29. Тест оријентације у времену (2);
30. **Тест артикулације (13);**
31. Тест памћења ријечи (2);
32. Говорне игре / Стварност доступна шестогодишњаку (1);
33. Тест говорног разумијевања (2);
34. Тест оралне праксије (1);
35. Тест рјечник за дјецу узраста од 3 до 7 година (1);
36. Тест лексичке спремности (1);
37. Подаци о породици (1);
38. Подаци о развоју дјетета (1),
39. Инвентар /Тест социјалне зрелости дјетета (рађен интервју са родитељима(6); и
40. Упитник за родитеље (1);

Приликом уписа дјеце у први разред шк. 2014/15. године нису коришћени следећи тестови а који су били у примјени шк. 2013/14. године: Тест за 6-годишњаке; Тест заокруживања појмова; Тест моторике; Појмови мање-веће; PERDUE и Невербални тест интелигенције.

На основу представљених података видимо да је разноликост примјене инструмената, тестова или субтестова веома присутна, и када се све сумира по школама њихов укупан број износи 154, што је за 27 више у односу на шк. 2013/14. годину.

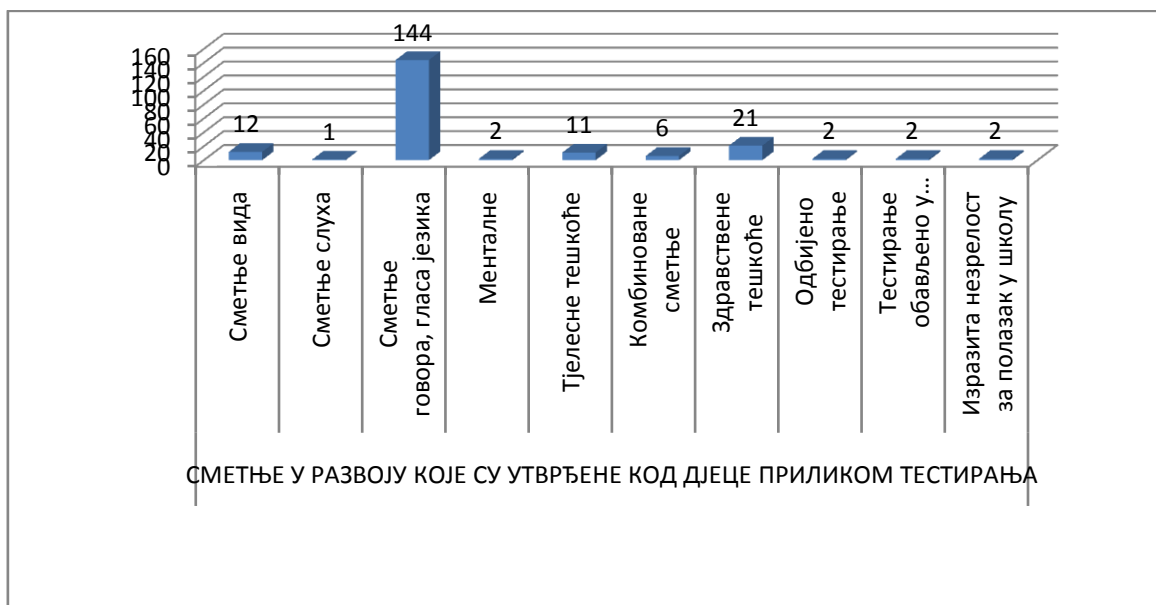
Највећи број школа примјењује *Тест просторне перцепције* (просторна оријентација) тачније њих 16, а затим највише у примјени је *Тест артикулације*, њих 13, док се примјена осталих тестови разликују од школе до школе. Примјетна је значајна разлика у броју наведених примјењиваних тестова од школе до школе па тако је у одређеној школи наведено да се примјењује 1 инструментариј (нпр. у једној школи: *Тест зрелости за школу (Центар за примјењену психологију)*, а у некој другој: *Тест зрелости за школу +, 2011, ..., у обје без навођења субтестова*) а у некој другој школи је наведено да се примјењују 2 конкретна теста (нпр. *Равенове прогресивне матрице у боји* и *Тест артикулације*), а у одређеној школи се примјењује чак 15 различитих тестова што је за 5 тестова више у односу на школу која је примјењивала највише тестова приликом уписа дјеце у први разред шк. 2013/14. годину.

За разлику од претходне школске године, овај пут се не може закључити да се приближно исти инструменти (како у комплекту тако ни поједини субтестови) или тестови користе на нивоу општине или одређене регије.

На основу предочених показатеља намеће се закључак да је веома изражено питање поузданости добијених података и колико се водило рачуна о дозвољеном оптерећењу као и објективној пажњи и концентрацији дјеце приликом таквог начина тестирања.

У наставку представљамо резултате до којих су дошле стручне службе школе примјеном наведених тестова.

Графикон 6. Утврђене сметње код дјецe приликом тестирања за полазак у први разред шк.2014/15. године.

На основу Графикана 6. видимо да је приликом тестирања идентификовано да су код дјецe присутне слeдеће **развијне сметње**: 144 или 8,73% говора, глас, језика (артикулационе и сл), затим здравствене 21 или 1,27%, вида 12 или 0,73%, тјелесне 11 или 0,67%, комбиноване 6 или 0,36%, менталне сметње 2 или 0,12%, затим емоционално - социјалне сметње: одбијање тестирање 2 или 0,12%, тестирање у присуству родитеља 2 или 0,12%, као и изразита незрелост за полазак у школу код 2 или 0,12% дјецe, док је 1 или 0,06% са сметњама слуха.

Што се тиче **здравствених тешкоћа**, на основу систематских љекарских прегледа, школе наводе да су код дјецe уписане у први разред идентификоване слeдећи здравствени проблеми: хидроцефалус; алергије; астма; алергијска астма; алергијски бронхитис; бронхитис акута, кожна алергија-неуродермитис; јаке главобоље - епи под терапијом; мождани удари; срчане тегобе; неспуштен тестис; дебљина; rhyumatic; анксиозност - кризе сепарације; пажња ослабљеног тенацитета; теже сарађује - одбија све захтјеве.

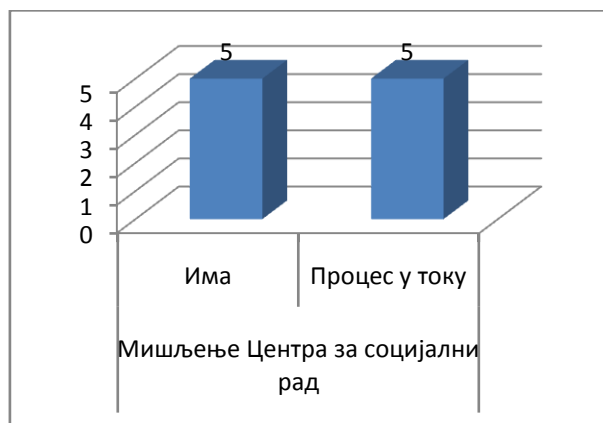
Када је ријеч о дјеци са утврђеним **комбинованим-вишеструким сметњама** оне се односе на слeдеће: 1. смањене интелектуалне способности, успорен моторни развој, физички недостаци (тјелесно држање неправилно), проблеми са видом - види свега 20% на једно око са наочарима, проблеми са говором (изражено течање); 2. Ду. sindrom; 3. успореном РМ развоју и развоју говора; 4. тјелесна оштећења и

хронична обољења; 5. вишеструким сметњама, конгенитална мишићна дистрофија и
6. низ оперативних захвата: слух, вид, непца.

Тјелесна оштећења се односе на: парализу десне руке; деформитет доњих екстремитета; физикални третман кичме; физијатријски третман држања тијела.

Можемо закључити да је укупно пријављено и идентификовано 203 или 12,30% дјеце са различитим развојним и здравственим сметњама, што је више за 10 дјеце у односу на шк. 2013/14. годину. Такође, неопходно је нагласити да један број школа није доставио податке који се односе на резултате са љекарског прегледа и тестирања дјеце дорасле за упис у први разред основне школе. Једна школа у најави има и упис троје дјеце из Русије и Украјине, који треба да се преселе и они нису обухваћени овим извјештајем. Неопходно је истаћи да је само мањи број школа доставио опсежне податке на основу којих се види да је у једној школи од уписаних 97 њих чак 26 дјеце са одређеним тешкоћама. Намеће се закључак, да су све школе на исти (квалитетнији и одговорнији) начин приступиле обради и достављању података са извршених систематских здравствених прегледа и педагошко-психолошко-дефектолошких тестирања показатељи би били **знатно другачији** а уједно и **алармантнији** када се сагледа број уписане дјеце у први разред са одређеним тешкоћама.

Графикон 7. Мишљење Центра за социјални рад о психо-физичким способностима дјеце дорасле за полазак у први разред шк. 2014/15. године.

На основу Графикона 7. видимо да 5 или 0,30% дјеце посједује Мишљење Центра за социјални рад о њиховој психо-физичкој способности док је за њих 5 или 0,30% процес утврђивања у току.

У односу на прошлу школску годину број дјеце која посједују Мишљење Центра за социјални рад о њиховој психо-физичкој способности је већи за њих 2

или 0,11%, затим, за 1 или 0,09% дјете процес утврђивања у току, док није било дјецe којој је предложено школовање у установама за дјецу са посебним потребама.

Намеће се закључак, када би све школе на исти (квалитатнији и одговорнији) начин приступале обради и достављању података са извршених систематских здравствених прегледа и педагошко-психолошко-дефектолошких тестирања показатељи би били знатно другачији а уједно и алармантнији, нарочито уколико се у обзир узме и сумирани број дјецe са одређеним тешкоћама која су уписане у први разред основне школе у шк. 2014/15. години.

Општи закључак

На основу претходног излагања можемо закључити да би било неопходно израдити званични Инструментариј са упутством за упис дјецe у први разред што би осигурало прије свега да се води рачуна о дозвољеном оптерећењу као и објективној пажњи и концентрацији дјецe приликом тестирања, затим у многоме би стручним лицима у школама олакшало посао и осигурало поузданије и комплетније резултате тестирања а што би имплицирало равноправном формирању одјељења а потом и организовању и реализовању васпитно-образовног рада у складу са индивидуалним потребама дјецe.

Такође, евидентно је да је неопходно сачинити детаљно упутство за израду Извјештаја о упису дјецe у први разред како би се избјегле и предуприједиле тренутне негативне праксе да се достављају непотпуни и непрецизни подаци у оквир истих.

Инспектор-просвјетни савјетник за разредну наставу ПК Фоча

Мр Слађана Вилотић